

***Archival Science* 17, br. 1, 2, 3 i 4 (2017).**

Članci objavljeni u časopisu *Archival Science*, svezak 17, br. 1, 2, 3 i 4 (2017), predstavljaju radove prezentirane na sedmom međunarodnoj konferenciji AER instituta (Archival Education and Research Institute), održanoj u srpnju 2015. godine na Sveučilištu Maryland. Skup je imao 130 sudionika i pokrio je vrlo širok spektar tema, što u osnovi zrcali višeslojne utjecaje koje razvoj društva i tehnologije ima na arhivsku službu diljem svijeta.

Svaki od četiri broja ovoga sveska sadržava nekoliko članaka sa spomenu-toga skupa. Pri tome, prvi broj sadržava četiri članka (ako se izuzme kratki uvod urednika ovoga posebnog broja Ricarda Punzalana).

Adam Kriesberg u članku *The future of access to public records? Public-private partnerships in US state and territorial archives* kritički razmatra suradnju javnih arhiva u SAD-u s privatnim sektorom na digitalizaciji njihova gradiva. Autor argumentira da brojne tvrtke utječu na oblikovanje prioriteta, i to često na štetu građanstva, kojemu se tako ograničava pristup arhivskomu gradivu drugih stvaratelja, koje time "čeka red" na snimanje. Tvrdi da arhivi, bez obzira na izdašnu financijsku potporu privatnih tvrtki, ne smiju zapostaviti ostale korisnike, odnosno gradivo koje ih zanima pri izradi planova za digitalizaciju.

Interpretaciju policijskih izvora nastalih u Gvatemali za vrijeme građanskoga rata problematiziraju Tamy Guberek i Margaret Hedstrom u radu *On or off the record? Detecting patterns of silence about death in Guatemala's national police archive*. Autorice ističu da arhivisti i povjesničari moraju biti upoznati s "kodiranim jezikom šutnje", koji je tamošnja represivna uprava koristila da prikrije razmjere nasilja u dokumentaciji. Također naglašavaju kako metodologija koju su upotrijebile može koristiti i u sličnim istraživanjima diljem svijeta, pogotovo u zemljama koje su iskusile totalitarnu vlast, odnosno represiju iste.

O (ponovno) sve popularnijim istraživanjima socijalne povijesti socijalističke Jugoslavije na prostoru država sljednica piše Vladan Vukliš u članku *Writing social history of socialist Yugoslavia: the archival perspective*. Ističe važnost toga da arhivisti identificiraju i (p)opisu sve relevantne izvore, kako bi se ta istraživanja mogla postaviti na kvalitetne temelje u skladu s recentnim teorijskim i metodološkim razvojem unutar diskursa socijalne historije.

Anne J. Gilliland i Hariz Hallilovich u članku *Migrating memories: transdisciplinary pedagogical approaches to teaching about diasporic memory, identity and human rights in archival studies* iznose kako (i zašto) educirati buduće arhiviste tako da su profesionalno osposobljeni(ji) zaštititi prava pojedinaca i skupina koje su iskusile prisilnu dijasporu ili iz nje potječu. Posebno analiziraju povratne informacije (*feedback*) koje su dobili od polaznika toga transdisciplinarnog smjera

koji se temelji na fuziji kulturno-antropološkoga i arhivističkoga pristupa problematici identiteta i kolektivne memorije (dijaspora).

Drugi broj sadržava radove na pet tema, također prezentiranih na AER konferenciji.

Huiling Feng razmatra izazove s kojima se arhivi kao baštinske institucije nose kad je riječ o problemima vezanim uz višeznačno pitanje identiteta (*Identity and archives: return and expansion of the social value of archives*). Autor koristi primjer brojne populacije migrantskih radnika u Kini kako bi istaknuo važnost koju dobro postavljen sustav upravljanja arhivskim gradivom ima u osiguravanju zaštite građanskih prava marginaliziranih skupina.

U članku *The concept of archival "sedimentation": its meaning and use in the Italian context* autorica María Mata Caravaca podrobnije objašnjava koncept "sedimentacije", odnosno nakupljanja gradiva u arhivima. Iako je vrlo zastupljen u stručnim krugovima u Italiji, nije sasvim prihvaćen u međunarodnim okvirima, zbog čega autorica detaljno iznosi i problematizira povijest toga koncepta, kao i njegovu sadašnju uporabu i značenje.

Christina Riggs u članku *The body in the box: archiving the Egyptian mummy* na ezoteričan način promišlja vezu egipatskih mumija s modernim konceptom arhiva. Autorica razmatra specifičan slučaj dvije vrlo slične mumije koje su otkopane u različitim periodima u 19. i 20. stoljeću. Kako su pri tom različito katalogizirane i klasificirane, tako se i njihova prošlost potpuno drukčije interpretirala od strane arheologa i povjesničara. To se navodi kao klasičan primjer objekata koji se opiru arhivskomu "ladičarenju", smatrajući da arhivi i muzeji mogu profitirati od preispitivanja praksi katalogiziranja starijih zbirki i fondova.

Korisnost analiza ponašanja korisnika u arhivima problematizira Hea Lim Rhee u svojem radu *Utilizing user studies in archival appraisal practice: feasibility, value, and benefits*. Fokus je na utjecaju koje te analize imaju na praksu vrednovanja gradiva u SAD-u. Na primjeru nekoliko javnih arhiva, autorica pomoću statističkih analiza argumentira tezu da se ponašanje korisnika još uvijek ne uzima dovoljno u obzir pri vrednovanju gradiva u SAD-u, iako je riječ o problemu o kojem se već dugo raspravlja u tamošnjoj stručnoj javnosti. S obzirom na društveni i tehnološki razvoj, tvrdi da je krajnje vrijeme da se to promijeni.

Elizabeth Shepherd u svojem članku *Pioneering women archivists in England: Ethel Stokes (1870-1944), record agent* iznosi biografiju te izuzetno zaslužne arhivistice, koja je ujedno bila i aktivna povjesničarka, spisateljica, filantropkinja i dr., iako je ostala relativno nepoznata. Ovo je prvi u nizu planiranih biografskih članaka u kojima će autorica približiti suvremenoj međunarodnoj znanstvenoj javnosti zaslužne arhivske radnike iz engleske povijesti 20. stoljeća kao referentne modele sadašnjim i budućim arhivistima u nošenju s profesionalnim izazovima.

Treći broj sadržava radove na pet tema s AER konferencije.

Koncept participacije, odnosno sudjelovanja u stvaranju arhivskih zapisa iz informatičke perspektive razmatra *Gregory Rolan u radu Agency in the archive: a model for participatory recordkeeping*. Autor nastoji pojasniti cijeli problemski sklop na temelju nekoliko primjera. Pri tom zagovora Participatory Recordkeeping Continuum Model kao optimalan. Krajnji je cilj te inicijative iznalaženje najboljega načina za poboljšanje postojeće tehničke infrastrukture kojom se građanstvu omogućava sudjelovanje u stvaranju arhivskih zapisa.

Craig Gauld razmatra implikacije digitalizacije za arhivske djelatnike kad je riječ o procesu proizvodnje znanja u klasičnom akademskom smislu (*Democratizing or privileging: the democratisation of knowledge and the role of the archivist*). Prema njemu, arhivisti trebaju osvijestiti probleme i prednosti koje nude digitalizacija i Internet, pogotovo jer spomenute tehnologije čine staru praksu privilegiranja određenih skupina korisnika (kad je riječ o pristupu arhivskomu gradivu) bespredmetnom i zastarjelom.

O razlikama između pristupa opisu fotografija u otvorenim fotografskim arhivima na Internetu piše Karin Wagner u članku *The personal versus the institutional voice in an open photographic archive*. Autorica na osnovi sedam primjera s internetskoga portala *Historypin* provodi semiotičku, retoričku i analizu žanrova. Pri tom navodi kako kod opisivanja (osobito od strane pojedinačnih korisnika) prevladavaju žanrovi koji postoje od ranije. Članak zaključuje kakve koristi opisi s institucionalnom pozadinom (pogotovo arhivisti) mogu imati od takvoga pristupa koji je stilski manje neutralan, a više literaran.

K. S. Chandler u radu *Investigating original order with cybernetics and community detection algorithms* analizira implikacije primjene načela prvotnoga reda u arhivskoj praksi. Pomoću računalne analize otkriva da su se i drugi pristupi sređivanju i opisu gradiva pokazali učinkoviti (odnosno da je gradivo lako pretraživo i da se uvidom u njega može rekonstruirati prošla zbilja), ali također ne u potpunosti. Autor završava tvrdnjom da definitivno ima još prostora za dodatna promišljanja na temu poboljšanja postojećih arhivističkih načela.

U članku *Privacy as an archival problem and a solution* Pekka Henttonen razmatra pet pristupa zaštiti osobnih podataka koji su najčešći u arhivskoj praksi. Autorica uz analizu istih naglašava kako oni ne mogu biti primijenjeni na obostrano zadovoljstvo društva, odnosno korisnika te struke ako se prethodno ne konzultira struka. U suprotnom može doći do poteškoća, pa i nemogućnosti arhiva da zadovolji potrebe na tom području.

Zaključni četvrti dio ovog izdanja časopisa *Archival science* sadržava pet radova.

Grupa autora (Anna Sexton, Elizabeth Shepherd, Oliver Duke-Williams i Alexandra Everleigh) razmatra pitanje naknadnoga korištenja zapisa državne

uprave s raznim ciljevima u članku *A balance of trust in the use of government administrative data*. Konkretno, problematiziraju postizanje ravnoteže između koristi koju javnost može imati od primjene tih podataka (u smislu poboljšanja djelotvornosti uprave) i potencijalnoga rizika za sigurnost osobnih podataka građana koje to može stvoriti. Ističu da se prije toga svakako mora raditi na izgradnji povjerenja među svim relevantnim akterima u procesu.

Diego Navarro iznosi zanimljivu analizu raznih pitanja u vezi s arhivskim gradivom nastalim djelatnošću španjolskih obavještajnih službi (*Research and secrecy: dealing with archives of intelligence services in Spain*). Autor se dotiče ponajprije praktičnih pitanja u vezi sa sređivanjem, opisivanjem i dostupnosti toga gradiva nakon njegova preuzimanja u arhiv. Ističe važnost očuvanja njegova integriteta i zaštite osjetljivih informacija u gradivu.

Julie McLeod i Brianna Gormly dotiču se fenomena masovnoga spremanja zapisa na *cloud*, u članku *Using the cloud for records storage: issues of trust*. Ističu da se vladine i druge organizacije diljem svijeta sve više okreću toj opciji kad je riječ o dugotrajnom čuvanju digitalnih zapisa, pri tom opravdavajući takav postupak financijskim razlozima. U svojoj analizi zapravo otkrivaju da ni blizu nije riječ o najjeftinijem rješenju za čuvanje digitalnih zapisa, te tvrde kako osobe koje odlučuju o tom nekritički vjeruju u ono što *cloud* nudi.

Belinda Battley istražuje koristi od bliske suradnje građanstva i struke na zajedničkim istraživanjima o čuvanju arhivskoga gradiva u članku *Co-producing archival research with communication, reflexivity and friendship: crossing the three-wire bridge*. Autorica smatra da samo sustav čuvanja i upravljanja gradivom nastao takvom suradnjom osigurava očuvanje kolektivne memorije jednoga društva. Pri tom iznosi inovativne načine suradnje koje omogućavaju nove tehnologije i koji dižu tu suradnju na višu razinu.

Posljednji članak u ovom broju *The effects of an administrative and policy vacuum on access to archives in South Africa* Grahama Dominyja demonstrira na primjeru Južnoafričke Republike (JAR) u kojoj mjeri nedorečena vladina politika spram arhiva negativno utječe na suzbijanje neefikasnosti i korupcije u državnoj upravi te na zaštitu ljudskih prava. Autor smatra kako je problem dobrim dijelom i u samoj struci u JAR, u kojoj još uvijek prevladava stav da je odjelita, posebna cjelina od ostatka državne uprave, te time zapravo gubi legitimitet da nametne svoja gledišta kao relevantna u definiranju vladine politike.

Vedran Muić